

ПОНЯТТЯ АГЕНТСЬКОГО ДОГОВОРУ В ПРАВІ УКРАЇНИ

Р. Пасечник,

студент 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

З прийняттям Господарського кодексу в Україні з'явилися нові правові інститути, до яких слід віднести й агентський договір.

Зазначений договір є відносно новим для українського права, на відміну від англо-американського, де він набув широкого поширення і, як відзначає Е.А. Суханов, «заміняє традиційні для континентальної правової системи договори доручення та комісії» [1, с.265].

У сучасному праві немає єдності поглядів стосовно саме конструкції агентського договору. Так, деякі автори зазначають, що агентський договір універсально поєднує в собі риси договору доручення і комісії, але при цьому має низку специфічних ознак [1, с.266-267], оскільки він включає договори різних типів, що передбачені законодавством» [4, с.8]. Саме тому науковці нерідко розглядають агентський договір як змішаний тип договору. Інші дослідники зазначають, що агентський договір є механічним конгломератом рис вищевказаних договорів, тому відсутня необхідність в існуванні окремого агентського договору [2, с.49].

Більшість фахівців з цивільного та господарського права вважають, що агентський договір є самостійним видом договору, «який призначений обслуговувати потреби комерційного обороту» [5, с.457]. Підтвердженням цього є ст. 297 ГК України, яка також розглядає агентський договір як самостійний вид господарського договору та приводить його легальне визначення. Тому зазначена точка зору, на наш погляд, є більш доцільною.

Звичайно, агентський договір поєднує в собі ознаки, які притаманні договору доручення і комісії. Серед них слід виокремити наступні:

1) агентський договір має такі схожі риси з договором доручення: агент діє від імені суб'єкта, якого він представляє, як повірений від імені довірителя; агент, як і повірений – не набуває жодних прав та обов'язків за укладеними ним договорами; зобов'язаний особисто виконувати дії, на які він уповноважений договором, що покладає на нього певні обов'язки стосовно передачі прав іншій особі; повинен звітувати перед особою, яку він представляє; діє за рахунок суб'єкта, якого він представляє; діє під контролем суб'єкта, якого він представляє;

2) агентський договір має такі схожі риси з договором комісії: агент, як і комісіонер – діє за рахунок комітента, за свою діяльність отримує винагороду.

Проте агентський договір має й такі ознаки, які відрізняють його від зазначених договорів.

По-перше, агентом згідно з чинним законодавством може бути суб'єкт підприємницької діяльності (тобто спеціальний суб'єкт).

По-друге, агентський договір безпосередньо пов'язаний із здійсненням господарської діяльності.

Таким чином слід констатувати, що агентський договір є самостійним правовим інститутом, який не слід розглядати, як змішаний договір. Відповідно до п.2 ст.628 Цивільного кодексу України до відносин сторін у змішаному договорі застосовуються у відповідних частинах положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті самого змішаного договору. Отже, сторонами змішаного договору у самому договорі може бути встановлено його умови та елементи. Зміст же агентського договору у достатній мірі урегульовано на законодавчому рівні.

В юридичній літературі при характеристиці агентського договору досить рідко наводиться визначення його поняття. Саме тому на увагу заслуговує визначення цього виду договору, сформульоване А.І. Дрішлюком, який зазначив, що «конструкція агентського договору має на меті цивільно-правове оформлення відносин, в яких посередник (представник) здійснює в інтересах і за рахунок принципала правочини й інші юридичні дії (що характерно для відносин доручення і комісії), а також дії фактичного характеру, які не створюють правовідносин принципала з третіми особами, від свого імені або від імені принципала» [3, с.14].

На нашу думку, при розгляді господарсько-правового аспекту цього договору слід виходити із наступного його поняття: агентський договір – це самостійний вид договору, який полягає у наданні зобов'язаною стороною

(комерційним агентом) за винагороду послуг суб'єкту, якого він представляє, що полягають в укладенні угод чи сприянні в їх укладенні від імені і за рахунок зазначеного суб'єкта.

Таким чином, агентський договір, на наш погляд, є самостійним договором в сучасному праві України. Саме тому, враховуючи його широку розповсюдженість серед суб'єктів підприємницької діяльності, він потребує подальшого дослідження і приведення норм чинного законодавства до потреб правозастосовчої практики.

Література:

1. Гражданское право: В 4 т. Том 4: Обязательственное право / Отв. ред. Е.А. Суханов. – М.: Волтерс Клівер, 2008. – 800 с.
2. Дозорцев В. В трех соснах... О возможности распоряжаться чужими правами // Хозяйство и право. – 2003. - №1. – С.49.
3. Дрішлюк І.А. Агентський договір: цивільно-правовий аспект: Автореф. дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. – Одеса, 2003. – 19 с.
4. Лідовець Р.А. Змішані договори в цивільному праві України: Автореф. дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. – Львів, 2005.
5. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / За заг. ред. В.К. Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.

Науковий керівник: О.Ю. Літвіна